

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1714

Q. 14. Quid notandum circa causas excusantes ab incurrenda censura.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42682

excommunicationem, hic enim actus continet tres malitias, & est æquivalenter triplex, *Nov. Covarr.* aliique cum *Dicast.* n. 274. contra *Leandrum* apud *Krim.* n. 1708.

90. §. 4. Si quis percutiat Religiosum, qui simul sit Diaconus, *Suar. Gibal. Krim.* n. 1709. & alii putant incurri duas excommunicationes, tum quia est diversa consecratio Religiosi & Clerici, & una non continet alteram, tum etiam, quia Jure pro qualibet circumstantia tam Clerici quàm Monachi lata est excommunicatio. *Dicitur* supra non omnino assentitur, quia non videtur praxis esse, ut ideo petatur duplex dispensatio.
91. §. 5. Si quis percutiat Sacerdotem, non incurrit tres censuras, unam, quia est Subdiaconus, alteram, quia Diaconus, tertiam, quia Presbyter, omnes enim hæc causæ integrantur nam adæquatam & perfectiorem causam, cuius presbyterium quasi includat, aut saltem ordinariè præsupponat alios Ordines, *Dicast.* supra *Krim.* n. 1709.
92. Q. 14. Quid notandum sit circa causas excusationis ab incurrenda censura. R. §. 1. Impotentia moralis omittendi actionem prohibitam vel potestatem præceptam excusat, quominus incurritur censura; tum autem adest illa moralis impotentia, quando non potest omitti vel fieri sine gravi incommodo. Quod si aliquis jam oblitus præcepto sub censura lato prævideat, postea impotentem, jam sub censura tenetur prævenire, quia jam incipit & urget obligatio usque ad illud tempus, ergo si jam non præveniat, est sufficienter contumax, re ipsa tamen incurrit censuram, nisi evoluta prius temporis, intra quod tenebatur v. g. restituere, &c.

nam prius externo opere consummabitur peccatum neglectæ restitutionis; ideoque si culpabiliter neglecto tempore, quo erat potens, ante tempus evolutum per casum aliquem extraordinarium fieret potens & solveret, non incurrisset censuram, *Dicast. d. 2. n. 340.* Si tamen alicui sub censura mandetur aliquid facere, & intra sex illos dies legitime impediatur, sublato impedimento tenetur sub censura etiam post sex illos dies, quia hic terminus positus est, non ad finiendam, sed ad urgendam obligationem.

§. 2. Cum ignorantia sæpe excuset, recolendum est ex dictis l. 1. n. 701. quid & quotuplex sit ignorantia, item ex dictis ibidem à n. 748. quando nam censeatur vincibilis aut invincibilis, culpabilis aut inculpabilis, quibus suppositis constat ex Cap. *Ut animarum* De constit. in 6. ignorantes non ligari sententiis Ordinariorum, dummodo eorum ignorantia non fuerit *crassa* aut *supina*, & quamvis sciatur peccatum esse contra legem naturalem vel divinam, si non sciatur esse contra ecclesiasticam, non incurritur, quia tum non est contumacia in Ecclesiam, communis cum *Krim. n. 1796.* Hinc universaliter tenent *AA. cum Sperell. decis. 39. à n. 25. id, quod excusat à peccato mortali & contumacia, etiam excusare à censura. Quæ ignorantia excuset ab hæresi formali, & consequenter à pœnis illi annexis, late disputat Pignat. in novissimis Consult. 197. & aliqua dixi l. 2. à n. 43. & hic n. 48. quando nam censeatur manifestari.*

§. 3. Quamvis secundum dicta l. 1. à n. 268. per se loquendo, licitum sit sequi opinionem probabilem in concursu etiam probabilioris, tamen si tibi etiam probabilius sit aliquid esse licitum

93

94

tum vel illicitum, & Superior etiam ex opinio-
ne tantum probabili tibi sub censura in iungit
oppositum, si contravenias, non excusaris à pec-
cato & censura, uti dixi l. 1. à n. 432. & præter
ibi citatos tenet etiam *Sperell.* decis. 129. à n. 22
rectè inferens à n. 26. si causa inter Doctores vel
Advocatos sit dubia, non esse reo licitum adhe-
rere etiam probabiliori opinioni Doctorum vel
suorum Advocatorum contra sententiam cen-
suræ à Iudice latam, quia semper est possessio pro-
auctoritate & potestate Superioris. Attamen cen-
sura lata, v. g. contra invadentem bona Ecclesiæ
non ligat eum, qui facit bonâ fide & cum proba-
bili titulo, uti habet communis cum *Covarr.*
Caj. Suar. Bonac. Pignat. tom. 6. conf. 18. à n. 1.
tom. 9. conf. 11. n. 1. Item qui usurpat rem Ec-
clesiæ, dubitans an non sit sua, non incurrit cen-
suram, non *presumit*, nec cum ista ignorantia est dolus.
Pignat. tom. 7. conf. 11.

95.

§. 4. Si quis sciat actum suum esse prohibi-
tum etiam lege ecclesiasticâ, sed nesciat cen-
suram ei esse annexam, *Covarr. Ledesma, Clarus, Azor.*
Corduba, & alii putant incurri censuram, quia
nihilominus est inobediens & contumax contra
præceptum Ecclesiæ, ergo non est, cur censuram
non incurrat; deinde malefici in foro civili puni-
untur pœnâ per leges statutâ, quamvis non
verint pœnam illam esse tali delicto statutam,
ergo idem fiet in foro ecclesiastico; prætere-
quid incidens incurrit irregularitatem & casum re-
vatum, quamvis nescierit irregularitatem de-
servationem homicidio esse annexam, ergo
am incurret censuram. Hæ rationes reddunt
sententiam illam probabilem, nihilominus tenet
ista est probabilior, quam communis tenet.

AA. *Silv. Nav. Bonac. Dicast. d. 2. dub. 20. & 23. Dier. p. 3. t. 6. R. 41. Burgh. cent. 1. cas. 78. Engel. l. 5. tit. 39. n. 10. Krim. n. 1797. Delb. c. 2. d. 8. l. 19. Busenb. aliique, quos citavi l. 1. à n. 767. ubi rationem dedi, ex qua etiam sufficienter solvuntur, quæ hic opprita sunt. De irregularitate dato postea disparitatem. De reservatione autem dedi disparitatem l. 6. p. 2. à n. 1607.*

§. 5. Si poena imponatur his vel similibus 96.
verbis, qui presumpserit, qui scienter, qui consulto, qui temerè, qui audens, qui contumaciter hoc fecerit, non incurret, etiam si ignorantia poenæ annexæ fuerit crassa; N. v. Covarr. Sanch. De Matr. l. 9. d. 32. n. 36. Castrop. tr. 2. d. 1. p. 18. & alii communiter, quia tum requiritur vel dolus vel contemptus, vel saltem ingens temeritas, quorum nihil est sine ignorantia affectata. Imò Diana & Burgh. cent. 1. cas. 78. putant non incurri, quamvis ignorantia fuisset affectata, & consentit Bonac. nisi conjuncta esset cum ingenti temeritate; sed Sanch. n. 40. cum aliis absolutè dicit ignorantiam affectatam non excusare, quia potius auget, quam minuit culpam: Castrop. tamen requirit ignorantiam talem affectatam, quæ æquivalet scientiæ, quia talia verba videntur requirere expressam voluntatem se opponendi legi punitivæ, quæ voluntas non est sine expressa cognitione poenæ appositæ. Videri potest Pignat. in notissimis conf. 197.

§. 6. Error quandoque excusat, quandoque 97.
non, v. g. si quis volens percutere Titium sive clericum, sive Clericum, præter intentionem percutiat Cajum Clericum, non incurrit censuram, quia non percutit voluntariè aliquem Clericum; si autem putans hunc hominem esse Titium

tium Clericum percutiat Cajum Clericum, Delb. c. 2. d. 4. f. 17. n. 4. & d. 8. f. 19. n. 2. *Tambor.* in Decal. l. 6. c. 4. §. 3. n. 29. aliique dicunt non incurrisse censuram, quia illa actio exterior non est formaliter injuriosa Titio, cum Titium non tangat, neque Cajo, quem non cognoscit, ergo nulli Clerico, ergo non incurrit censuram annexam soli percussioni, quæ alicui Clerico sit formaliter injuriosa: *Dicast.* dicit, tum tamen incurrit, si habuerit voluntatem saltem virtualem percutiendi eum, quem videt, sive sit Titius Clericus, sive Cajo. E contra communior & probabilior opinio est aliorum, qui dicunt incurrit censuram, quia voluntariè percutit aliquem Clericum, estque hæc intentio & actio injuriosa statui clericali: Neque excusat error in hac persona, hoc enim non obstante, vult percutere & re ipsa percutit Clericum, quamvis alium quam putet, ergo incurrit censuram, quia Ecclesia prohibet percuti Clericum, quicumque ille sit. Ita *Covarr. Vega, Sanch. de Matr. l. 9. d. 32. n. 17. Laym. Barb. Steph. tr. 5. a. 5. n. 264. Burgh. cent. 1. cas. 61. Schild. tr. 1. n. 17.*

98. §. 7. Gravis metus, quamvis à peccato non excuset, attamen aliquando excusat ab incurrituræ ne censuræ, uti si quis metu mortis adigatur ad injustè percutiendum Clericum, ad Matrimonium contrahendum & consummandum cum consanguinea, quia talis non censetur contra maximam, nec delinquit ex contemptu ecclesiasticæ potestatis, sed ex mera infirmitate naturæ, ergo non incurrit censuram præcepto humano annexam tali peccato, talia enim præcepta humana non obligant cum tanto incommodo, *Suar. Côn. Castrop. hic d. 1. p. 8. n. 10. Dicast. d. n. 346. 433. Delb. c. 2. d. 4. f. 23. contra Sanch.*

Sanch. & alios. Dixi, aliquando, nam si metus incutiat in contemptum Ecclesie vel Religionis, non excusat ab incurrenda censura, quia Ecclesia pergit in tali casu prohibere tale factum, ergo qui illud patrat, non tantum peccat contra jus naturale & divinum, sed etiam contra ecclesiasticum, ergo non evadit poenam transgressionis precepti ecclesiastici impositam, *Suar. Cin. Bonac. Filliu. tr. II. c. 8. q. 18.* Unde generaliter loquendo, tum tantum excusat metus gravis a censura, quando sunt tales circumstantiae, in quibus Ecclesia non censetur velle ponere suum preceptum vel obligationem, si autem tum adhuc censeretur velle urgere suum preceptum, metus non excusabit ab incurrenda censura.

Obji. cum Sanch. De Matrim. l. 9. d. 31. Cap. Sacris De his, quæ vi, sic decidit de illo, qui ex metu participaverat cum excommunicato, *Licet metus attenuet culpam, quia tamen non eam prorsus excludit, cum pro nullo metu debeat quis mortale crimen incurere, excommunicationis labe credimus inquinari,* ergo quandocumque manet talis culpa etiam incurritur censura. *z. n. confeq. nam sermo est de participante cum contemptu Ecclesie, sive in circumstantiis quibus Ecclesia vult preceptum suum urgere.*

§. 8. Qui in censura constitutus est, & ex metu gravis incommodi facit aliquid, quod ei ratione censuræ prohibetur, secluso contemptu Ecclesie vel Religionis, non incurrit poenam annexam, v. g. si quis sit excommunicatus, & ex metu gravis infamiae celebret Missam, non fit irregularis, quia per metum excusatur quominus peccet, ergo etiam quominus incurrat poenam peccato annexam, *Suar. Barbosa, Lohner, alii- que cum Dicast. supra n. 349. & 440. qui rectè*

Aaa 2

addit

addit n. 355. metum nunquam facere, ut actus qui aliàs erat invalidus, fiat validus, hinc si publicè excommunicatus & declaratus ex metu gravi absolvat, absolvit invalidè, quia omnia amisit jurisdictionem excepto articulo mortis, imò secundùm aliquos redditur irregularis, quia Ecclesia adhuc videtur prohibere illi absolutionem etiam in illis circumstantiis, quibus validè absolvere non potest.

100. §. 9. Si censura liget v. g. etiam mandantem, si doleat se mandasse, sed non possit ita cito revocare mandatum, quid tum dicendum sit effectus mandati secuto, intelligitur ex dictis n. 61. Si autem quis suo mandato vel consilio tantum fuerit causa, ut effectus sub censura prohibita poneretur citius, fortiùs, animosiùs, retuli sententias n. 65. & aliquid addam n. 303.

101. §. 10. Voluntas seu consensus illius, in cuius favorem concessa fuit censura, sufficit ad suspendendam censuram, ne incuratur, v. g. si creditor indulgeat vel proroget terminum, intra quem debitor erat futurus censuratus, nisi solveret, debitor non incidit in censuram, neque tamen creditor per hoc exercet actum jurisdictionis, nam directè non suspendit eam censuram, sed tantum indirectè impedit tollendam causam seu materiam censuræ, Judex enim concedens censuram in gratiam creditoris, non censetur velle ligare debitorem ultra voluntatem & intentionem creditoris, *Innoc. Abb. Suar. Bona. Fill. Castrop. d. 1. pu. 8. n. 5. Dicast. d. 2. dub. 1. contra Silv. Nav. Sayr. & alios.* Quando autem per voluntatem alterius censura fuit ad tempus suspensa, si intra illud tempus concessum non fiat, quod sub censura præcipiebatur, putant ab-

qui ad iterum habendam censuram requiri non-
 vum præceptum Judicis : Alii probabilius ne-
 gant, quia voluntas Judicis fuit, ut ligaretur cen-
 sura secundum voluntatem alterius, in cujus
 gratiam tulit censuram, ergo quando voluntas
 illa ex suspensa fit iterum absoluta, incurret ex vi
 prioris præcepti, ita *Castrop.* n. 6. *Dicast.* n. 364.
Leand. Krim. à n. 1758. Videri potest *Pignat.* tom. 2.
 conf. 60. à n. 6.

§. 11. Si detectio delicti præcipiatur sub cen- 102.
 sura, nemo tenetur seipsum, vel socium compli-
 cem prodere quoad forum externum, nisi dete-
 ctio esset ita necessaria pro bono animæ, ut quis
 teneretur vitâ potiùs profundere, quàm tale de-
 lictum occultare, ita *Pelliz.* tr. 7. c. 1. n. 95. Quod
 si sub censura præcipiatur v. g. ut author talis
 paucilli detegatur, si probare non possis, non
 teneris deferre, quia Judex censetur intendere
 punitionem authoris, quem tamen punire non
 poterit, si probari non possit, ita cum aliis *Ca-*
strop. d. 2. pu. 3. n. 9. addens nec tum teneri, si in-
 de grave damnum tibi immineret, quia leges
 ecclesiasticæ non censentur obligare cum gravi
 dispendio, de his tamen præceptis circa dete-
 ctionem vide *Tridentinum* n. 18. relatum & *Dicast.*
 d. 3. dub. 41.

§. 12. Quando censura est lata sub conditio- 103.
 ne, & ferens censuram moritur, vel jurisdic-
 tionem amittit pendente adhuc conditione, aliqui
 putant impletâ conditione incurri, quia per
 mortem vel amotionem Judicis non expirant
 acta vel sententiæ : sed dicendum est cum *Sanch.*
 in conf. l. 3. dub. 32. n. 283. & *Dicast.* d. 1. n. 163.
 id verum esse, si censura lata fit per modum le-
 gis seu statuti communis, hæc enim sunt perpe-
 tua,

tua, non, si ab homine per modum sententiae in personam particularem.

804. §. 13. Si Judex præcipiat Petro solvere sub excommunicatione ipso facto incurrenda, si non solvat ante mensem, & Petrus ante finem mensis non solvat, sed mutato domicilio excedat territorio Judicis, aliqui dicunt eum non incurere, quia si medio tempore appellasset, suspensa fuisset jurisdictio Judicis, nec postea incurrisset, ergo multò minus incurret, si interea plane excedat è jurisdictione Judicis. Oppositum tenent alii cum *Sanch.* suprà n. 280. quia delictum & contumacia jam ceperat in priore domicilio, hinc communior cum *Baldo* tenet, si Judex tibi in persona prohibuerit furtum sub censura, te, si fureris post ita mutatum domicilium, adhuc esse incursum, quia quoad jurisdictionem inspicitur principium judicii, ergo satis est, quòd censura in te lata esset, sub conditione, si faceres furtum, sic enim persona tua jam erat præventa. *Nec obstat*, quòd *Cap. 2. De constit. in 6. §. 1. dicitur*, *Excommunicatio contra delinquentes non ligat delinquentes extra territorium*, nam loquitur de lege & statuto non tangente personam in particulari, nisi post impletam conditionem subjecta sit, nunc autem deliit esse subjecta. Vide dicta à n. 43. Hinc universaliter dicit *Dicast. d. 1. n. 188.* citans *Inn. Abb. Suar.* probans etiam ex Jure, si quis mutet domicilium, statim desinere obligari non solum statutis sed etiam præceptis & sententiis generalibus prioris loci, si statuta illa de præcepta respiciebant aliquid futurum sine respectu ad præteritum: è contrà si sint de delicto vel causa præterita sub conditione in futurum, v. g. *Titius*, quia damnificavit *Cajum* vel *Capo*

debet, fit excommunicatus, nisi intra annum satisfecerit, tunc si delictum vel causa est posita in priore loco, incurret censuram etiam post mutatum domicilium, si non satisfecerit intra annum, quia Titius per positionem delicti vel causæ jam erat factus subditus, & respectivè ad hoc jam talis manet.

Q. 15. Quid notandum sit circa appellationem à cen- 105.

surâ. R. S. 1. Quando quis censurâ gravatur, potest ad Superiorem accedere, vel per viam appellationis vel per modum simplicis querelæ, Sanch. in conf. l. 3. dub. 35. Appellatio autem est provocatio ab inferiore Judice ad Superiorem ratione gravaminis alicujus, habetque effectum, vel devolutivum, quia causam devolvit ad Superiorem Judicem, vel suspensivum, si etiam impediatur executionem. Alia autem dicitur extrajudicialis, si appelletur ab actu factio extra iudicium, uti à collatione Beneficii vel alio, quod fit ex publico quidem officio, attamen extra iudicium. Alia dicitur judicialis, quæ interponitur in iudicio, sive ante sive post licentiam contestatam. Et quando interponitur ante sententiam definitivam, dicitur appellatio ab interlocutoria; quando post sententiam definitivam, dicitur appellatio à definitiva. Sententia verò dicitur definitiva, quæ fertur super causa principali, de qua lis est. Tum dicitur interlocutoria, si feratur ante finem litis super illis, quæ incidunt vel emergunt circa causam principalem. Tum dicitur mixta, si partem substantialem causæ definiat, attamen ex toto non terminet negotium, Sanch. supra dub. 32. à n. 1. Est autem iterum appellatio alia verbalis, quæ fit verbis; Alia facti, quæ fit per arreptionem itin-